

TATIANA KOŁODYŃSKA

Katolicki Uniwersytet Lubelski
Instytut Filologii Słowiańskiej

Kalki językowe w ukraińskich gwarach nadszańskich

Słowa klucze: ukraińska gwara nadszańska, kalki językowe, słowotwórcze, semantyczne, leksykalne, frazeologiczne

Przedmiot opisu stanowią kalki językowe, występujące w ukraińskich gwarach nadszańskich na terenie Polski. Gwary te, zaliczane do zespołu gwar dialektu południowo-zachodnioukraińskiego, obejmują dawne tereny Nadsania – tj. ziemie położone na północ od nurtu Sanu, między rzeką Strwiąż na południu, do Bełzca i okolic Tomaszowa Lubelskiego na północy. Obecnie teren ten uznaje się za historyczny obszar etniczno-językowy ukraińskich gwar nadszańskich, który tylko w niewielkim stopniu oddaje specyfikę kulturową tego regionu, bowiem w 1945 roku wschodnią część Nadsania – ziemię jaworowską włączono w skład Ukrainy Radzieckiej, a pozostałą część ludności pochodzenia ukraińskiego, wskutek akcji „Wisła” przymusowo deportowano na Ukrainę i Ziemię Odzyskane. Tylko nieliczni mieszkańcy w latach 60. XX w. powrócili do swych rodzinnych miejscowości.

Termin *gwara nadszańska*, wskazujący na bezpośrednie usytuowanie gwary w dorzeczu rzeki San, wprowadzony został do terminologii naukowej w latach 30. XX wieku przez Marię Przepiórską. Do roku 1945 badany teren zamieszkiwała w większości autochtoniczna ludność pochodzenia ukraińskiego, która stanowiła wówczas jednolity pod względem narodowym i religijnym

kompleks. Konsekwencją przeprowadzonych akcji wysiedleńczych, w latach powojennych stał się rażący spadek liczby Ukraińców z terenów Nadsania; opustoszałe domostwa zasiedlili polscy osadnicy, którzy przybyli na te ziemie z różnych regionów Polski. Obecnie, w badanych miejscowościach nosiciele gwary ukraińskiej stanowią mniejszość narodową wobec przeważającej liczebnie ludności pochodzenia polskiego. Badaniami dialektologicznymi objęta została lokalna społeczność ukraińska, zamieszkująca miejscowości: Gaje, Kalników, Chotyń, położone we wschodniej części terytorium występowania gwar nadszańskich (woj. podkarpackie).

Badane gwary mają charakter wysp – nie posiadają terytorialnego kontaktu z innymi gwarami nadszańskimi na terenie Ukrainy, gdyż oddzielone są granicą państwa. Gwarą ukraińską aktywnie posługuje się najstarsze oraz średnie pokolenie respondentów. Młodszy, z racji uczęszczania do polskich bądź ukraińskich szkół podstawowych i średnich, coraz częściej w kontakcie językowym używają ukraińskiego języka literackiego lub polskiego. Respondenci wywodzący się z kręgu młodego i średniego pokolenia wyróżniają się dwujęzycznością, co jest przyczyną powstawania licznych kalk językowych. Zjawisko dwujęzyczności jest procesem aktywnym. W przypadku badanych gwar kontakt odbywa się na płaszczyźnie komunikatywnej, w obrębie społeczności ukraińskojęzycznej. Respondenci posługują się jednocześnie gwarą ukraińską oraz językiem polskim w odmianie regionalnej i ogólnej. Gwara obsługuje sfery życia prywatnego, a także rodzinno-sąsiedzkiego. Należy podkreślić, iż wśród przedstawicieli młodego pokolenia coraz częściej język polski pełni funkcję komunikatywną, natomiast gwara spełnia rolę drugorzędą w stosunku do języka polskiego i ukraińskiego języka literackiego. Bezpośredni kontakt z ludźmi używającymi języka polskiego, a także występowanie języka polskiego w środkach masowego przekazu, szkole, mieście, wpłynęły na stopień i tempo hybrydyzacji gwary (zwłaszcza w kręgach średniego i młodego pokolenia). Hybrydyzacja oznacza proces wzajemnego przenikania dwóch systemów językowych – gwary ukraińskiej i języka polskiego, przy czym język polski stanowi bazę strukturalną dla współistnienia różnych elementów w obrębie obu systemów. W rezultacie czynnej dwujęzyczności, która jest źródłem interferencji językowej, może dojść do integracji (unifikacji) językowej. Integracja językowa może prowadzić do powstania tzw. hybrydy językowej (Вайнрах 2000: 173, Paško 2007: 173). Modyfikacja gwary ukraińskiej pod wpływem polszczyzny widoczna jest na wszystkich poziomach

języka: fonetycznym, leksykalnym, idiomatycznym, frazeologicznym i składniowym. Tworzenie nowych leksemów następuje w wyniku zapożyczenia polskich podstaw słotwórczych lub polskich formantów do systemu gwary. Kontaminacja elementów polskich z elementami gwarowymi powoduje powstawanie nowych leksemów – hybryd.

Słotwórstwo jako główny sposób nominacji w językach słowiańskich jest najważniejszym sposobem wzbogacania słownictwa. Wśród badaczy kalk językowych dostrzec można wiele różnych koncepcji i założeń metodologicznych. Według tradycyjnych definicji, kalkowanie nie należy do słotwórczych sposobów nominacji. L. Selimski zwraca uwagę na związek kalkowania ze słotwórstwem (Селимски 2000: 123). W związku z tym kalki można potraktować jako przedmiot analizy nie tylko leksykalnej, ale i słotwórczej. Według definicji J. Obara: „Kalki leksykalne strukturalne są to wyrazy utworzone drogą mniej lub bardziej dokładnego naśladowania budowy i znaczenia obcych wyrazów, zastępowania obcych elementów wzorów rodzimymi” (Obara 1989: 76). Z drugiej strony, ten sam proces, czyli zastępowanie morfemów, z których składają się derywaty proste oraz wyrazy złożone ich rodzimymi odpowiednikami, zachodzi w przypadku adaptacji słotwórczej. Zaadaptowane słotwórczo derywaty proste można zakwalifikować do półkalk strukturalnych, gdyż w tym wypadku mamy do czynienia z częściowym przetłumaczeniem obcego wzoru (Obara 1989: 83), na przeniesieniu jednej części wyrazu bez zmian, a przetłumaczeniem drugiej (Nepop 2002: 117). Jeśli przekładowi na system języka rodzimego (gwary) ulegają wszystkie morfemy wyrazu, mamy do czynienia z kalką strukturalną całkowitą. Podobieństwo formalne między morfemami odpowiadającymi sobie znaczeniowo, wynikające ze wspólnej genezy, z jednej strony sprzyja powstawaniu kalk słotwórczych, z drugiej natomiast – utrudnia odróżnianie ich od zaadaptowanych zapożyczeń właściwych (Krawczyk 2007: 59–60). W niektórych przypadkach płynna jest granica między kalką słotwórczą a wpływem obcym na budowę słotwórczą wyrazu rodzimego. Adaptacja słotwórcza najczęściej polega na wymianie afiksów obcych na rodzime o takiej samej funkcji strukturalnej. Niektórzy badacze, jak np. H. Karaś, umieszczają derywaty proste adaptowane poprzez zastąpienie formantu słotwórczego przez rodzimy wśród adaptowanych zapożyczeń formalnosemantycznych (Karaś 1996: 176), a za kalki uznają tylko wyrazy złożone. Rozbieżności w opiniach badaczy, a zwłaszcza kryteriów klasyfikacji kalk, półkalk i zapożyczeń formalnosemantycznych,

pokazują, że granica między zapożyczeniami formalnosemantycznymi a kalkami strukturalnymi nie jest wyraźna.

Według L. Selimskiego, kalki językowe „powinny znaleźć odpowiednie miejsce w opisie systemu słowotwórczego języka jako pochodne jednostki leksykalne (znaki motywowane). Równocześnie wydaje się konieczne podkreślanie ich odrębności w stosunku do reszty wyrazów o analogicznej strukturze słowotwórczo-semantycznej, tak jak zaznacza się, że dany wyraz, analizowany pod względem słowotwórczym, jest zapożyczony” (Селимски 2000: 131). Na związek kalk językowych ze słowotwórstwem zwracają uwagę S. Dubisz i E. Sękowska (1990: 225) w badaniach socjolektów, traktując je jako swoiste repliki słowotwórcze. Według tradycyjnej definicji, kalka językowa to wyraz lub wyrażenie utworzone za pomocą rodzimych elementów językowych według wzoru semantycznego języka obcego. Rozróżnia się kalki leksykalne, stanowiące swego rodzaju dokładne tłumaczenia obcych wzorów leksykalnych, oraz gramatyczne, które polegają na zapożyczeniu schematu syntaktycznego (Polański 1999 : 284).

W niniejszym artykule dominujący jest pogląd, że kalki językowe są przedmiotem analizy słowotwórczej. Definicję kalki przyjmuję za L. Selimskim. Kalka słowotwórcza to wyraz (wyrażenie) utworzony za pomocą rodzimych elementów według wzoru semantycznego języka obcego, w którym kombinacja morfemów nie istniejąca w jednym języku (języku-biorcy) pojawia się pod wpływem drugiego języka (języka-dawcy) (Paško 2007: 174).

W badanych gwarach kalki słowotwórcze pojawiają się pod wpływem wzorca z języka polskiego, ale podstawy słowotwórcze i formanty są rodzime, tzn. należą do ukraińskiej gwary nadsańskiej. Gwara ukraińska aktywnie przejawia z języka polskiego określone właściwości słowotwórcze.

Podstawę niniejszej analizy stanowi materiał gwarowy, zebrany w postaci nagrań magnetofonowych w latach 2003–2008. W budowie kalk słowotwórczych i semantycznych nie ma zapożyczonego materiału językowego, zapożyczony jest tylko sposób tworzenia słowa. Kalki słowotwórcze w gwarach badanych miejscowości tworzone są na ogół za pomocą rodzimych prefiksów oraz sufiksów. Licznie reprezentowane są także kalki frazeologiczne, porównania o charakterze metaforycznym, a także stałe zwroty o charakterze frazeologicznym, będące odwzorowaniem zwrotów z języka polskiego. Niektóre jednostki frazeologiczne funkcjonują w języku ukraińskim, jak i w badanych gwarach, a także w językach polskim i rosyjskim, co należy tłumaczyć ich

ogólnosłowiańskim pochodzeniem. Podstawę niniejszej analizy stanowią kalki, które wynikły wskutek kontaktu gwary z językiem polskim i aktywnego przejmowania wzoru ze źródła języka-biorcy. Z badań wynika, iż niektóre wyrażenia o charakterze frazeologicznym, występujące w gwarze, cechuje odmienna budowa i forma niż w języku ukraińskim. Zdarza się także, iż formom gwarowym nie odpowiada żaden ekwiwalent w języku ukraińskim. Analiza potwierdza, że powstały one najprawdopodobniej pod wpływem wzoru z języka polskiego w wyniku mniej lub bardziej dokładnego tłumaczenia. Najliczniej reprezentowane są frazeologiczne kalki językowe oraz wyrażenia o charakterze frazeologicznym, np.:

- *'bawiti śê f'ćuću'wapku* 'bawić się w ciuciubabkę – postępować z kimś nieuczciwie, oszukiwać go', ukr. 'гратися в піжмурки',
- *'fpala jak 'sliwka f 'kômput* 'wpadła jak śliwka w kompot – znaleźć się w niezręcznej sytuacji; wpaść w pułapkę'; ukr. 'упав у гаразд, як сливка в болото',
- *jak 'wjit'êr zadujê* 'jak wiatr zawieje – być jak chorągiewka na wietrze, być zmiennym w swoich przekonaniach, niestałym, chwiejnym'; ukr. 'сім п'ятниць на тиждень – нестійка, легковажна людина, часто змінє погляди',
- *'majš 'babu 'pl'acuk* 'masz babo placek – masz ci los!, a to ci kłopot!'; ukr. 'от тобі й на',
- *niż ni 'wartyj* 'nic nie wart'; ukr. 'і нігтя не вартий',
- *pry'p'êrti du 'muru* 'przycisnąć do muru – stawiać kogoś w sytuacji bez wyjścia'; ukr. 'приперти до стіни',
- *pry'pau jak 'kamiń h 'vôdu* 'przepadł jak kamień w wodę – zniknął bez śladu'; ukr. 'пропав, як у воду вплав',
- *'sprawa ni 'warta 'śwički* 'sprawa nie warta świeczki – sprawa nieważna'; ukr. 'не варта справа заходу',
- *sta'wati 'duba* 'stawać dęba – nie zgadzać się z czymś, protestować, przeciwstawiać się czemuś'; ukr. 'ставати дибки',
- *u 'wôyku 'môwa, a wôyk tu* 'o wilku mowa, a wilk tu'; ukr. 'про вовка промовка, а вовк і в хату',
- *'zabiti klin* 'zabić komuś klina – zaskoczyć kogoś, zmuszając go jednocześnie do intensywnego myślenia'; ukr. 'світ клином зійшовся',

- *zawir¹nuti¹ hól¹wu* ‘pol. zawrócić głowę – być natrętnym, natarczywym, narzucać się komuś’; ukr. ‘морочити кому голову’,
- *z¹mokła du su¹xôji¹ nitki* ‘z¹mokła do suchej nitki – całkowicie przemoczyć ubranie’; ukr. ‘промокнути до рубця /нитки’,
- *ani¹ mu, ani¹ bu* ‘ani me, ani be – nieśmiały człowiek, nie skory do rozmowy’,
- *du¹l’êti wu¹liwy du wuh¹ńu* ‘dolać oliwy do ognia – przyczynić się do konfliktu’,
- *f¹trâ¹fiti w di¹sêtku* ‘trafić w dziesiątkę – wygłosić trafną uwagę, podjąć właściwą decyzję’,
- *hu¹rôxum u śc¹inu* ‘grochem o ścianę – bezskutecznie o coś zabiegać, nie spotkać się z żadnym odzewem’,
- *o¹pała h v¹oku* ‘wpadła w oko – spodobać się komuś, zwrócić na siebie czyjąś uwagę’,
- *o¹pu¹stiti w ma¹liny* ‘puścić w maliny – oszukać kogoś, wywieść w pole’,
- *ni du ład¹, ni du skł¹adu* ‘ani ład¹, ani skł¹adu – bezładnie, chaotycznie’,
- *v¹i¹zati ki¹n’êc s ki¹n’c’êm* ‘wiązać koniec z końcem – borykać się z trudnościami natury materialnej’,
- *vm’erti zu śm¹ixu* ‘umrzeć ze śmiechu – śmiać się do rozpuku’,
- *pid¹b it¹ w¹oku* ‘podbić oko, uderzyć’,
- *šo slina prin¹is’ê na ja¹zyk* ‘co ślina przyniesie na język’,
- *za¹byti na sm’êrt* ‘zapomnieć na śmierć – zupełnie zapomnieć’,
- *z¹bi¹jut na w¹i¹ru* ‘żyć na wiarę – pozostawać z kimś w nieformalnym związku’.

Kalkowanie wyrażeń i związków frazeologicznych jest obecnie najbardziej produktywnym procesem wzbogacania słownictwa gwarowego. Oddziaływanie polskiego systemu językowego na gwarę ukraińską w płaszczyźnie komunikatywnej przyczynia się do powstawania struktur hybrydalnych, które łączą elementy polskie (obce dla gwary ukraińskiej) z rodzimymi (gwarowymi). Według definicji, twory hybrydalne powstają w wyrazach, gdzie elementy polskie łączą się z elementami gwarowymi, powodując swoistą kontaminację (Grek-Pabisowa 1983: 63).

W badanych gwarach odnotowano stosunkowo niewiele przykładów struktur hybrydalnych, które sklasyfikować można jako półkalki lub kalki słowotwórcze. Zachowują one podstawy słowotwórcze wyrazów obcych i uwzględniają rodzime środki słowotwórcze jak: afiksy – sufiksy i prefiksy,

np.: *krył'żiuka* ‘skrzyżowanie’; ukr. ‘схрещення’, *parał'switlińi* ‘prześwietlenie’; ukr. ‘просвітлення’, *paražił'biti śê* ‘przeziębienie się’; ukr. ‘застудитися’, *parał'żibińi* ‘przeziębienie’; ukr. ‘застуда’, *parasł'tanuk* ‘przystanek’; ukr. ‘зупинка’, *parał'mysliti* ‘przemyśleć’; ukr. ‘передумати’, *pidkuł'sul'uk* ‘podkoszulek’; ukr. ‘майка’, *puvł'ôzyńê* ‘powodzenie’; ukr. ‘успіх’, *spitł'kati* ‘spotkać’; ukr. ‘зустріти’, *sał'ż'êuka* ‘sadzawka’; ukr. ‘копанка’, *vił'zyskati* ‘odzyskać’; ukr. ‘здобути’, *vidkruł'jiti* ‘odkroić’; ukr. ‘відрізати’.

Na podstawie analizowanych form można stwierdzić, iż mamy do czynienia z mniej lub bardziej dokładnym przetłumaczeniem obcych leksemów i dostosowaniem ich do rodzimej (gwarowej) fonetyki. Występują też zestawienia dwuczłonowe, w których jeden człon jest obcego (najczęściej polskiego) pochodzenia, następny zaś stanowi forma gwarowa: *'kropli vit ł's'êrći* ‘krople od serca’, *'strătiti dł'tinu* ‘stracić dziecko’, *zał'paryti hărł'batu* ‘zaparzyć herbatę’, *zał'palińi pl'uc* ‘zapalenie płuc’; ukr. ‘запалення легенів’.

Jednocześnie, niektóre formy, por.: *zał'bytuk* ‘zabytek’; ukr. ‘пам'ятник архітектури’, *'kminuk* ‘kminek’; ukr. ‘кмин’, *'vôbras* ‘obraz’, *sał'môx it* ‘samochód’, *zał'rôbuk* ‘zarobek’; ukr. ‘заробіток’, można sklasyfikować jako półkalki (tylko część wyrazu jest tłumaczona), jak również można je uznać za adaptowane słowotwórczo bądź fonetycznie zapożyczenia leksykalne.

Hybrydy, jak wynika z wyżej zaprezentowanego materiału, najczęściej tworzone są przez dodanie do polskich podstaw słowotwórczych prefiksów bądź sufiksów ukraińskich – gwarowych; w konstrukcjach dwuczłonowych pojawia się zestawienie wyrazu polskiego z ukraińskim – gwarowym.

Kalki leksykalne w badanych gwarach stanowią swoiste tłumaczenia wyrazów z języka polskiego (lub innych języków obcych), a także odwzorowania polskich zwrotów językowych. Nie są one tak liczne, jak kalki i wyrażenia o charakterze frazeologicznym, np: *budł'ajiti 'kačka 'kopla* ‘niech cię kaczka kopnie’, *'fst'êkłyj iak p'ês* ‘jak wściekły pies – zły człowiek’, *'hl'êdajj ł'zury w ćiłim* ‘szukać dziury w całym; szukać pretekstu do zwady, kłótni’, *zwodzić, iak ł'zaijan f kał'puści* ‘jak zając w kapuscie – zachowywać się swawolnie’, *'jijyńi* ‘jedzenie’; ukr. ‘їда’, *du ł'wykinińi* ‘do wyrzucenia’; ukr. ‘щоб викинути’, *ni ł'widł'iti na ł'vôcy* ‘nie widzieć na oczy – nigdy nie widzieć kogoś lub czegoś’, *nakruł'titi zył'garuk* ‘nakręcić zegarek’; ukr. ‘поставити годинник’, *pitł'stawinyj ał'tobus* ‘podstawiony’, *pidmal'ł'wati ł'woku* ‘podmalować oko’, *pidirł'wati śi z ł'mjł'sca* ‘poderwać się z miejsca’, *pitkruł'titi huluł'sniša tylył'vizer* ‘podkręcić głośniej telewizor’, *prył'stavlińi* ‘przedstawienie’; ukr. ‘вистава’,

stu'jīt jak zak'l'êtyj ‘stoi jak zaklęty, osłupiały’, *vižy/viêti* ‘odżywiać’; ukr. ‘годувати, харчувати’, *ʷwzêti si za šoš* ‘wziąć się za coś’, *ʷzakručka* ‘zakrętka’; ukr. ‘гайка’, *ʷzdôl'nyj du fšôhu* ‘zdolny do wszystkiego – człowiek bez skrupułów’.

Mniej liczną grupę stanowią kalki znaczeniowe – semantyczne, tworzone za pomocą rodzimych środków słowotwórczych; stanowią one swoiste tłumaczenie polskich wyrazów. Charakterystyczne jest dla tego typu kalk przeniesienie znaczenia semantycznego obcego leksemu na nowo powstały ekwiwalent gwarowy, np.: *kry'ž iyka* ‘skrzyżowanie rasy gatunku rośliny bądź zwierzęcia’, *ʷmulit* ‘muli, ćmi, w znaczeniu: boli’, *zam'ulinyj* ‘zamulony, w znaczeniu: osłabiony, powolny, otepiały’, *sir'bit ti* ‘swędzi, niepokoi, drażni’, *bul'êčka* ‘bolączka, strapienie, kłopot’, *ʷlaska* ‘o czymś, co zostało niechętnie ofiarowane’, *ʷfirtka* ‘furtka w znaczeniu: wyjście z sytuacji’, *ni'biêskij ptax* ‘niebieski ptak – ktoś nieodpowiedzialny, nierozsądny; człowiek, który nie lubi pracować’, *ʷčyrwonyj* ‘czerwony, w znaczeniu: komunista’, *para'rôbinyj* ‘przerobiony, w znaczeniu: człowiek, który pod naciskiem środowiska zmienił swe poglądy’, *ʷfst'êklyi* ‘wściekły, w znaczeniu: zdenerwowany, wzburzony’; ukr. ‘скаженілий’.

Kalki językowe oraz hybrydy występujące w mowie respondentów stanowią istotne źródło wzbogacania słownictwa gwarowego i wyznaczają współczesny etap rozwoju gwary. Bezpośredni kontakt nosicieli gwar ukraińskich z językiem i gwarami polskimi na tym terenie powodują żywe przenikanie struktur językowych obcego systemu językowego (polskiego) do systemu gwary ukraińskiej.

Należy podkreślić, że ukraińskie gwary nadszańskie cechuje charakter wyspowy, mieszany. Duża ilość polonizmów odróżnia gwary ukraińskie dialektu południowo-zachodnioukraińskiego (dawnej Galicji) od pozostałych regionów Ukrainy. Z drugiej zaś strony – peryferyjne usytuowanie gwary przemawia za jej archaicznym pochodzeniem i specyfiką.

Bibliografia

- DUBISZ S., SĘKOWSKA E., 1990, Typy jednostek leksykalnych w socjolektach polonijnych (próba definicji i klasyfikacji), w: W. Miodunka (red.), *Język polski w świecie*, Warszawa–Kraków: Wydawnictwo Naukowe PWN, s. 217–233.
- CZYŻEWSKI F., 1982, O interferencji językowej w gwarach włodawskich, *Biuletyn Lubelskiego Towarzystwa Naukowego* 24. *Humanistyka* 2, s. 55–72.
- GREK-PABISOWA I., 1983, Zapożyczenia w rosyjskiej gwarze staroobrzedowców w Polsce. Cz. I. Typy i sposoby przyswajania wyrazów polskich, *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej XXII*, s. 47–64.
- KARAŚ H., 1996, *Rusycyzmy słownikowe w polszczyźnie okresu zaborów (na podstawie prasy warszawskiej z lat 1795–1918)*, Warszawa: Dom Wydawniczy ELIPSA.
- KRAWCZYK A., 2007, *Zapożyczenia leksykalne w sytuacji wielojęzyczności. Ukrainizmy i rusycyzmy w gwarze Maćkowiec na Podolu*, Warszawa: Wydawnictwo DiG.
- НЕПОП Л., 2002, Interferencja leksykalna i jej odmiany (na przykładzie słownictwa kresowego), w: J. Rieger (red.), *Język mniejszości w otoczeniu obcym*, Warszawa: Semper, s. 101–127.
- ОБАРА J., 1989, *Teoretyczne problemy kalkowania*, Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- PAŚKO D., 2007, Słowotwórcze kalki językowe w rosyjskiej gwarze staroobrzedowców w ośrodku augustowskim, w: *Słowotwórstwo i tekst. Prace Slawistyczne 124*, Warszawa: SOW, s. 171–177.
- POLAŃSKI K., 1999, *Kalka językowa (klisza, refleks)*, w: K. Polański (red.), *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*, Wrocław–Warszawa–Kraków: Ossolineum, s. 284.
- ПШЕП'ЮРСЬКА М., 1938, *Надсянський говір, Праці Українського Наукового Інституту*, Т. XLIV: Серія філологічна, Кн. 7, Варшава.
- RUDOLF-ZIÓŁKOWSKA E., 1996, Rzeczowniki motywowane w dawnej ukraińskiej gwarze nadszańskiej, *Studia z filologii polskiej i słowiańskiej XXXIII*, s. 193–212.
- ВАЙНРАХ У., 2000, *Языковые контакты*, перев. Ю. А. Жлуктенко, Благовещенск.
- СЕЛИМСКИ Л., 2000, Кальки и калькирование в българския език, w: K. Kleszczowa, L. Selimski (red.), *Słowotwórstwo a inne sposoby nominacji*, Katowice: Wydawnictwo Gnome, s. 123–131.
- Słownik frazeologiczny*, 2009, wybór i oprac. zespół redakcyjny, Warszawa: Buchmann.
- NAWROT A., JABŁOŃSKA P. (red.), 2009, *Słownik związków frazeologicznych*, Kraków: Wydawnictwo Greg.
- Українські народні прислів'я та приказки*, 1963, Київ: Державне видавництво художньої літератури.

Linguistic calques in the Ukrainian dialects of the San region in Poland**(s u m m a r y)**

The paper analyses linguistic calques which appear in the Ukrainian dialects of the San region in Poland. The processes of linguistic interference and mutual influence of the cultures are reflected in the dialectical material from the Polish and East Slavonic (Ukrainian) border. Special attention is paid to word-formation calques, semantic calques and phrasal calques. Calquing as a source of enrichment is, at this stage of dialectical development, a very lively and dynamic process.